Riigikogu uurimiskomisjoni Venemaa Föderatsiooni mõjutustegevuse, selle rahastamise viiside ning sellega seotud riskide uurimiseks istungi protokoll nr 21

Tallinn, Toompea Kolmapäev, 18. november 2026

Algus 9.30, lõpp 10.45

Juhataja: Eerik-Niiles Kross (esimees)
Protokollija: Regina Aasumets (konsultant)

Võtsid osa:
Komisjoni liikmed: Vladimir Arhipov, Madis Kallas
Komisjoni ametnikud: Johannes Vahe (nõunik), Sander-Siim Murik (nõunik)

Puudusid: Peeter Tali, Timo Suslov, Toomas Uibo, Helir-Valdor Seeder, Anti Poolamets,
Kutsutud: Riigikogu liige Ants Frosch, Eesti Olümpiakomitee peasekretär Kristo Tohver, Kultuuriministeeriumi spordi asekantsler Raido Mitt

Päevakord:
1. Nädala töökava kinnitamine
2. Venemaa mõjutustegevus spordis ja selle mõju Eestile
3. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Venemaa Föderatsiooni mõjutustegevuse, selle rahastamise viiside ning sellega seotud riskide uurimiseks Riigikogu majanduskomisjoni nädala (16.11.2026-19.11.2026) töökava

Komisjoni istung kolmapäeval, 18.11.2026 kell 9.30
1. Nädala töökava kinnitamine
2. Venemaa mõjutustegevus spordis ja selle mõju Eestile
3. Info ja muud küsimused

Otsustati:
1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Eerik-Niiles Kross, Vladimir Arhipov, Madis Kallas).

2. Venemaa mõjutustegevus spordis ja selle mõju Eestile

Uurimiskomisjoni esimees Eerik-Niiles Kross ütles sissejuhatavas osas, et tänasel komisjoni istungil on kavas arutada Venemaa mõju spordile Euroopas ja mujal maailmas ning käsitleda Venemaa ja Valgevene sportlaste rahvusvahelistele võistlustele lubamist, neutraalsuse põhimõtte rakendamist ning rahvusvaheliste spordiorganisatsioonide rolli vastavate otsuste tegemisel. Samuti erinevate riikide võimalusi mõjutada spordiorganisatsioonide otsuseid viisapiirangute, rahastamise ja võistluste korraldamise kaudu. Fookuses on rahvusvaheliste spordiorganisatsioonide sh alaliitude otsuste mõjule Eesti sportlastele ja spordiorganisatsioonidele.

Kultuuriministeeriumi spordi asekantsler **Raido Mitt** käsitles Venemaa olümpiakomitee liikmelisuse taastamise küsimust ning selgitas, et Euroopa Komisjonile on saadetud pöördumine ettepanekuga jätta rahastuseta organisatsioonid, kes toetavad Venemaa sportlaste osalemist rahvusvahelistel võistlustel. Tema sõnul saadi 30. juulil vastus, mis ei andnud tõstatatud küsimusele sisulist lahendust, vaid viitas vajadusele ühtlustada seisukohti dialoogis spordialaliitudega. Euroopa Komisjon on suurte rahvusvaheliste spordialaliitudega pidevas kontaktis. Asekantsler märkis, et kohtumisel on Euroopa Komisjoni spordivolinikuga seda teemat samuti arutatud. Ta rõhutas spordikogukonna ühise kokkuleppe vajalikkust ning leidis, et Venemaa sportlaste osalemist toetavate organisatsioonide rahastamine ei ole eetiline.

Raido Mitt selgitas, et käesoleva aasta 23. juulil arutati Ukraina spordiministriga võimalusi Ukraina toetamiseks. Samuti on toimunud kohtumine Iirimaa spordiministriga ning Iirimaa eesistumise ajal soovitakse teema päevakorda võtta. Kavas on arutada, millised takistused esinevad riikidel piirangute kehtestamisel ning kuidas jõuda ühiste lahendusteni. Septembri teises pooles toimunud kohtumistel Euroopa Liidu liikmesriikide kolleegidega selgitati välja nende seisukohti ja võimalusi ühise lähenemise kujundamiseks. Teemat käsitleti ka 7. oktoobril toimunud NB8 kohtumisel. **Raido Mitti** sõnul võttis Euroopa Ülemkogu 16. oktoobril vastu järelduse tõstatada see küsimus Euroopa Liidu spordiministrite kohtumisel. Euroopa spordiministrite konverentsi resolutsioonis käsitleti Venemaa ja Valgevene sportlaste osalemist rangelt neutraalsetena.

Asekantsler märkis, et mitmed riigid, sealhulgas Soome, Kanada, Rootsi ja Norra, on hakanud võtma rangemat seisukohta Venemaa ja Valgevene sportlaste võistlustel osalemise suhtes. Samuti käsitles ta Ukraina spordiministri kaasamist edasistesse aruteludesse ning Euroopa Liidu spordiministrite nõukogu kohtumist. Ukraina taastekonverentsi raames toimunud spordiministrite kohtumisel osales 40 riiki, sealhulgas riike väljastpoolt Euroopat.
Eesti seisukohti tutvustades tõi **Raido Mitt** esile viisapiirangud ning sportlaste neutraalsuse põhimõtte järgimise. Võimalike meetmetena nimetas ta Schengeni viisade väljastamise piiramist, rahastuse külmutamist ja teenuste osutamisest hoidumist.

Rääkides Venemaa invasiooni mõjust Eesti spordile märkis asekantsler, et Eestilt on ära võetud kolme võistluse korraldusõigus ning võistlused on viidud üle Prantsusmaale. Tegemist oli vehklemise, purjetamise ja laskespordi võistlustega. Osa korraldusega seotud ettevalmistusi oli selleks ajaks juba tehtud, mistõttu kaasnes ka märkimisväärne rahaline kahju. Samata jäi miljon eurot välisraha. Venemaaga seotud ettevõtted toetavad rahvusvahelist sporti ning raha liigub Eestist välja.
Tema sõnul ei ole praegu teada, kas Eestis tegutsevad spordiühendused saavad raha Venemaalt. Teada on fakt, et Eesti määrdemehed osutavad teenuseid Venemaa sportlastele. Teenuste osutamise keelustamist raskendavad pikaajalised lepingud.

Venemaa sportlaste piiranguteta võistlustele lubamist keelava resolutsiooni arutelu kohta märkis Mitt, et Bulgaariaga peeti põhjalik vaidlus, kuid lõpuks toetas Bulgaaria resolutsiooni. Türgi, Serbia ja Armeenia ei toetanud sportlaste neutraalsuse põhimõtet.

Eesti Olümpiakomitee peasekretär **Kristo Tohver** selgitas, kuidas on korraldatud rahvusvahelise spordi juhtimine. Ta märkis, et ROK-i liikmed on eraisikud ning ROK vastutab olümpiamängude korraldamise eest, kuid peamisi spordialapõhiseid otsuseid teevad rahvusvahelised spordialaliidud. Alates 2026. aasta juulist otsustavad võistlustel osalemise üle spordialaliidud ise.
Tema sõnul on Venemaa püüdnud oma mõju alaliitudes taastada ning kasutanud sportlaste võistlustele tagasipääsu saavutamiseks ka Šveitsis tegutseva spordiarbitraaži võimalusi. Sellega seoses viitas ta suusatamist ja jäähokit puudutavatele vaidlustele. Ta selgitas, et otsuste õigusliku aluse moodustavad alaliitude põhikirjad ja muud lepingud ning spordis lähtutakse poliitilise neutraalsuse põhimõttest. Riikide võimalused sporti mõjutada piirduvad tema sõnul rahastamise, viisade väljastamise ja võistluste korraldamisega.
Kristo Tohveri sõnul hoogustus Venemaa ja Valgevene sportlaste võistlustele tagasilubamine 2025. aasta septembris, kui vastava otsuse tegi Rahvusvaheline Paralümpiakomitee. Sportlaste osalemist hakkasid lubama ka rahvusvahelised spordialaliidud, sealhulgas judoliit. Ta märkis, et 2025. aastal lubas ROK tagasi noorsportlased ning 2026. aastal osales Milanos 20 neutraalset sportlast. Samuti viitas ta Valgevene sportlaste tagasilubamisele alates 2026. aasta maist ning märkis, et otsuste tegemisel lähtutakse sportlaste huvidest.
Tohver märkis, et 2026. aastal tühistas ROK Venemaa olümpiakomitee tegevuse peatamise. Samuti viitas ta CAS-i otsusele (The Court of Arbitration for Sport) , mille kohaselt peab IHF lubama sportlastel võistlustel osaleda.
Ta selgitas, et Venemaa olümpiakomitee ja ROK-i vahel oli tekkinud õiguslik konflikt seoses okupeeritud alade spordialaliitudega.
Kristo Tohveri sõnul on enam kui kümme rahvusvahelist spordialaliitu lubanud Venemaa sportlastel osaleda täielike õigustega (sümboolika kasutamine). Nende hulgas on ka suured ülemaailmsed spordialaliidud. Teistes alaliitudes on Venemaa sportlastel lubatud vastava alaliidu otsuse alusel võistelda neutraalsetena. Ta nimetas selles seoses ka võrkpalli.
Täielik osalemiskeeld kehtib neljal spordialal: kergejõustikus, laskesuusatamises, jalgpallis ja kurlingus. Kurlingu puhul kehtib keeld 2026. aasta lõpuni. Ta rõhutas, et otsused muutuvad pidevalt ja väga kiiresti.
Los Angelese 2028 suveolümpiamängudel osalemise kohta ei ole tema sõnul veel otsust tehtud ning seda on võimalik ROK-i kaudu mõjutada. Ta lisas, et temani jõudnud teabe kohaselt on suurem probleem seotud pigem Iisraeliga.

Kristo Tohver märkis, et Venemaa ei ole saavutanud võistlustele naasmist häälte ostmisega, vaid on taastanud oma positsiooni spordialaliitude otsuste ja kohtuotsuste kaudu.
Viidates Taanis tehtud uuringule, tõi Tohver esile Euroopa mõju vähenemise rahvusvahelises spordijuhtimises. Uuringus käsitleti eri riikide esindajate osalemist rahvusvaheliste spordialaliitude juhtorganites. Tema sõnul on tugev positsioon Lähis-Ida ja Aafrika riikidel ning Venemaal. Põhjamaadest tõi ta esile Rootsi, Taani, Soome, Norra. Rahvusvahelises spordijuhtimises on juhtivate riikide seas USA, Austraalia ja Prantsusmaa. Eesti paikneb tema sõnul 50 riigi võrdluses 36. kohal. Eesti esindajatest nimetas ta muu hulgas Euroopa Olümpiakomiteede sportlaskomisjoni juhti Johanna Talihärma ja Maailma Kabeföderatsiooni presidendi Janek Mäggi.
Kristo Tohver rõhutas, et Venemaa sportlaste täielik naasmine rahvusvahelisse sporti ja riikliku sümboolika kasutamine ei ole vastuvõetav ning EOK on seda seisukohta avalikult väljendanud. Tema sõnul ei kuulutata välja boikotti, kuid vastutus lasub võistlusi korraldavatel spordiorganisatsioonidel. Eesti sportlased osalevad võistlustel, kus Venemaa sportlased võistlevad neutraalsetena. Samuti rõhutas ta vajadust jätkata vastuseisu Venemaa spordiametnike naasmisele rahvusvahelisse spordijuhtimisse.

Seniseid tegevusi tutvustades viitas **Kristo Tohver** Balti riikide ja Ukraina spordiministrite vastuseisule Venemaa sportlaste naasmisele ning ROK-ile esitatud ühispöördumisele. Ta märkis, et EOK on vastu Valgevene sportlaste naasmisele oma riigi lipu all. Samuti tõi ta esile Balti riikide ja Ukraina Riia ühisavalduse ning märkis, et 2026. aastal mõistis EOK hukka Venemaa olümpiakomitee tegevuse peatamise tühistamise.

Peasekretäri sõnul pidi olümpiakomiteede sportlasfoorum toimuma Eestis, kuid jäi siin toimumata, sest sportlastele ei väljastatud viisasid. Rahastamise küsimuses viitas ta Eesti ja teiste Euroopa Liidu riikide seisukohale, et Venemaa sportlasi võistlustele tagasi lubavaid organisatsioone ei tuleks toetada programmi Erasmus+ vahenditest.

EOK peasekretär osundas probleemile, et Eesti ei ole rahvusvahelise esindatuse tugevdamisega piisavalt aktiivselt tegelenud ning EOK-l puuduvad rahalised ressursid ja kompetents eraldi välissuhtluse korraldusega tegelemiseks. Välisministeeriumiga on selles küsimuses peetud läbirääkimisi ja tehtud ettepanek kaasata rotatsiooni korras diplomaat spordivaldkonna välissuhtluse korraldamisse. Ta rõhutas vajadust teha rahvusvahelisel tasandil järjepidevat tööd.

Eesti Kergejõustikuliidu president **Madis Kallas** märkis, et Rahvusvahelise Kergejõustikuliidu (WA) juht Sebastian Coe lubas Euroopa kergejõustikuliidu aastakoosolekul Skopjes Ukraina esindajale Olha Saladuhhale, et ükski Venemaa ega Valgevene kergejõustiklane ei pääse jätkuvalt selle organisatsiooni egiidi all peetavatele võistlustele ei oma lipu all ega neutraalses staatuses. Nende riikide sportlased on rahvusvahelistelt võistlustelt eemaldatud 2022. aasta märtsist saati. WA on igal aastal sanktsioonidega jätkanud. Laskesuusatamise võistluste korraldamisel on tema sõnul suur mõju Põhjamaadel.
Samuti juhtis ta tähelepanu sellele, et 2027. aastal toimuvad kergejõustiku ja jalgpalli rahvusvaheliste alaliitude juhtide valimised ning sellest hakkab sõltuma kas senine praktika jätkub või mitte.
Seoses 2028. aasta kergejõustiku Euroopa meistrivõistlustega tõstatas **Madis Kallas** küsimuse, mida saaks teha, et Venemaa ja Valgevene sportlasi ei lubataks võistlema oma riigi lipu all.

Edasises arutelus arutati küsimust, millised on võimalused mõjutada rahvusvaheliste spordiorganisatsioonide otsuseid ning kas selleks saaks kasutada spordialaliitude põhikirju, ROK-i dokumente, Euroopa spordihartasid, poliitilisi deklaratsioone või eetikakomiteede poole pöördumist, võttes arvesse asjaolu, et riikide mõju rahvusvahelises spordis on piiratud. Ühe võimalusena toodi esile, et riigid saaksid mõju avaldada viisade väljastamise või sellest keeldumise kaudu. Positiivse näitena toodi Läti Vabariik, kus Venemaa sportlaste osalemine võistlustel on seadusega keelatud.
Ühe võimalusena pakuti välja juhtida rahvusvahelise üldsuse tähelepanu sellele, kuidas Venemaa ja tema toetajad püüavad rahaliste toetuste ja ametikohtade jagamise kaudu mõjutada rahvusvaheliste spordiorganisatsioonide otsuseid.

Eesti sporti käsitledes keskenduti kahele olulisele teemale. Esimene neist oli Eesti spordi rahvusvahelise tuntuse ja mõju suurendamine ning spordidiplomaatia arendamine. Sellega seoses arutati võimalust suunata Välisministeeriumi diplomaat rotatsiooni korras Eesti Olümpiakomitee juurde spordivaldkonna välissuhtlust edendama.
Teise teemana tõstatati noortespordiga tegelevate spordiklubide tausta kontrollimise küsimus. Näitena toodi Kohtla-Järve hokiklubi Viru Sputnik. Arutelus märgiti, et Sputnik on nimetus, mida kasutatakse erinevates Venemaa mõjutustegevusega seotud organisatsioonides, ning seostati seda ka nõukogude nostalgia narratiiviga. Teise näitena toodi Dünamo nime kandvad spordiklubid.

EOK peasekretär selgitas, et demokraatlikus riigis on kolmas sektor oma valikutes vaba ning spordiklubidel on õigus tegutseda nende poolt valitud nimede all. Kõnealustele klubidele riiklikku raha ei jagata. Rahastatakse spordialaliite, mille puhul ta samalaadseid probleeme esile ei toonud.

Edasisi samme käsitledes toetati seisukohta, et kõige mõjusam on jätkata Venemaa ja Valgevene sportlaste suhtes sanktsioonide rakendamist ning seista järjekindlalt sportlaste neutraalsuse põhimõtte järgimise eest. Samuti peeti oluliseks toetada rahvusvaheliste spordiorganisatsioonide juhtivatele kohtadele selliste isikute valimist, kes on sõltumatud Venemaa mõjust ja sealt lähtuvast rahastusest.

3. Info ja muud küsimused

Päevakorrapunkti ei arutatud

(allkirjastatud digitaalselt)
Eerik-Niiles Kross
esimees

(allkirjastatud digitaalselt)
Regina Aasumets
protokollija